

DOI: <https://doi.org/10.32782/city-development.2026.1-5>

УДК 338.439:005.934

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПІДХОДІВ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Гривківська Оксана Василівна

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки і права
Національний університет харчових технологій
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4160-5914>

Драган Олена Іванівна

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки праці та менеджменту
Національний університет харчових технологій
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7606-2385>

Левченко Юлія Григорівна

кандидат економічних наук, доцент
Національний університет харчових технологій
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1879-7770>

Тимченко Олександр Іванович

старший викладач кафедри економіки і права
Національний університет харчових технологій
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0518-5764>

Анотація. У статті визначено, що традиційні підходи до забезпечення економічної безпеки через фрагментарність управлінських рішень, реактивний характер заходів та недостатнє врахування довгострокових цілей розвитку підприємств поступово втрачають свою ефективність у динамічному та нестабільному економічному середовищі. Розкрито сутність економічної безпеки підприємства. Визначено, що сучасна парадигма економічної безпеки ґрунтується на переході від концепції статичної захищеності до моделі динамічної стійкості, що передбачає здатність підприємства адаптуватися до структурних змін, зберігати функціональну цілісність і забезпечувати безперервність розвитку. Запропоновано схематичне зображення еволюції підходів до забезпечення економічної безпеки підприємств, починаючи від захисного підходу, ресурсного, функціонального, системного до адаптивно-стратегічного, який дозволяє трактувати економічну безпеку, як безперервний процес відтворення стійкості та формування конкурентних переваг підприємств харчової промисловості на основі узгодження ресурсних можливостей, рівня ризиків і стратегічних цілей розвитку. Обґрунтовано, що еволюція підходів до забезпечення економічної безпеки підприємств відображає перехід від реактивних і фрагментарних моделей до комплексних та стратегічно орієнтованих систем управління. Визначено основні загрози економічній безпеці підприємств харчової промисловості у розрізі таких груп: фінансово-економічні, виробничо-технологічні, сировинно-ресурсні, ринкові та конкурентні, кадрові та соціальні, інституційно-правові, інноваційно-інвестиційні, логістичні та інфраструктурні, екологічні та санітарні, форс-мажорні та макроекономічні. Розроблено інфо-логічну схему трансформації підходів до забезпечення економічної безпеки підприємств харчової промисловості. Умотивовано, що за сучасних умов економічна безпека виходить за межі суто захисної функції, орієнтованої на нейтралізацію загроз і мінімізацію втрат, та набуває стратегічного змісту, інтегруючись у систему управління розвитком підприємства.

Ключові слова: економічна безпека, загрози, ризики, ресурси, ідентифікація, адаптивний механізм, трансформація.

Актуальність проблеми. Харчова промисловість є однією з базових галузей національної економіки, що відіграє системоутворюючу роль у забезпеченні продовольчої безпеки держави, формуванні внутрішнього споживчого ринку та підтриманні соціально-економічної стабільності, оскільки підприємства галузі забезпечують значну частку валової доданої вартості переробної промисловості, створюють робочі місця, формують стабільні податкові надходження до бюджетів різних рівнів і виступають ключовою ланкою взаємодії між аграрним сектором та кінцевими споживачами. Саме тому, рівень їх економічної стійкості безпосередньо впливає не лише на результати господарської діяльності окремих суб'єктів, а й на макроекономічну рівновагу та соціальну безпеку країни загалом.

Водночас підприємства харчової промисловості функціонують у середовищі підвищеної ризикованості, що формується під впливом комплексу внутрішніх і зовнішніх чинників, зокрема, волатильність цін на сільськогосподарську сировину та енергоносії, висока залежність від сезонності й природно-кліматичних умов аграрного виробництва, логістичні обмеження та розриви ланцюгів постачання, зростання виробничих витрат, а також посилення конкурентного тиску як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках. Додатково ризики економічної діяльності поглиблюються нестабільністю інституційного середовища, змінами регуляторної політики та коливаннями платоспроможного попиту населення. За таких умов економічна безпека підприємств харчової промисловості набуває не лише захисного, а й стратегічного значення, перетворюючись на важливу передумову збереження їх життєздатності та потенціалу розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У вітчизняній науковій літературі проблематику забезпечення економічної безпеки підприємств досліджували у своїх працях низка науковців: Зіненко К., Кобелева Т. [1], Прохорова В., Крутова А., Дяченко К. [2], Міценко Н., Зайченко В., Мульська О., Васильців Т. [3], Савенко І., Седікова І. [4], Крилов Д. [5].

Метою статті є окреслення ретроспективи поняття «економічна безпека підприємства» у контексті зміни підходів до його трактування з виокремленням груп загроз економічній безпеці в умовах сьогодення.

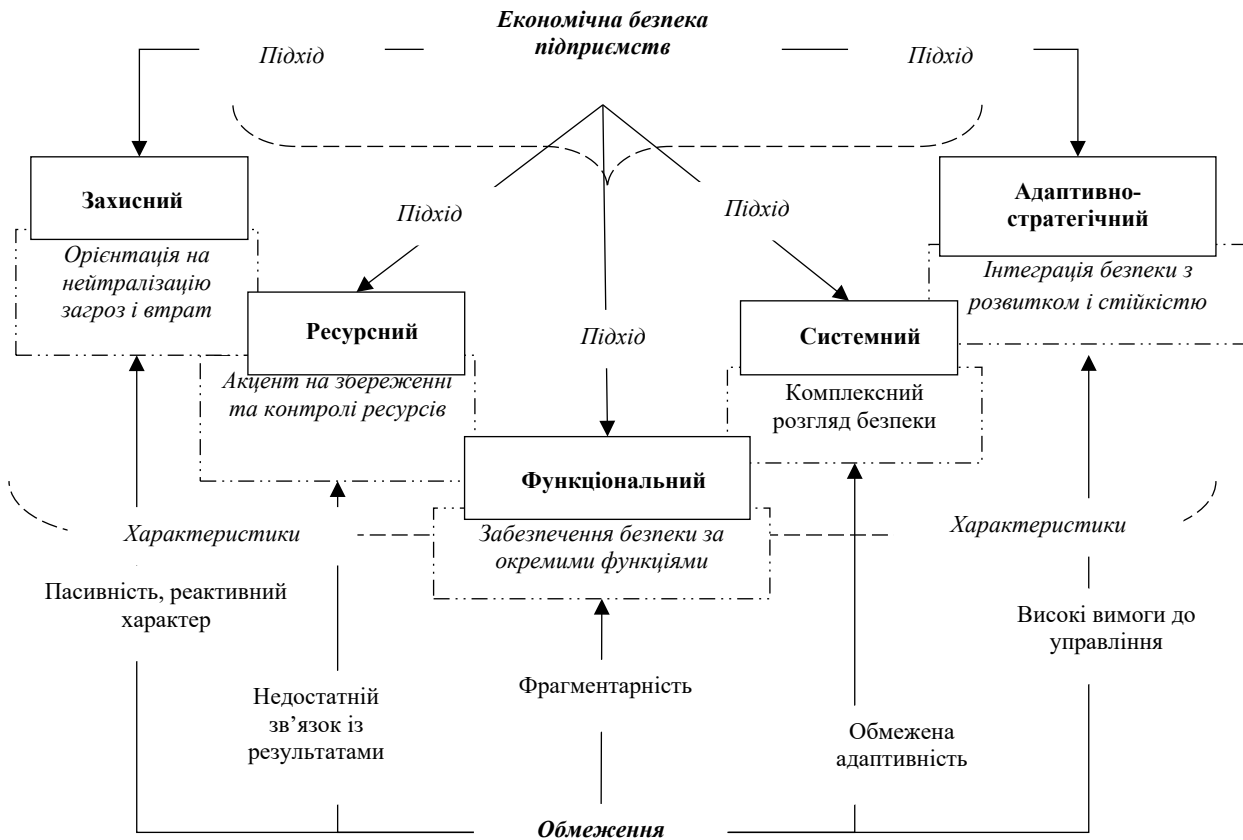
Результати дослідження. Традиційні підходи до забезпечення економічної безпеки, які зосереджуються переважно на ідентифікації загроз, контролі втрат і локальній нейтралізації ризиків, поступово втрачають свою ефективність у динамічному та нестабільному економічному середовищі. Їх обмеженість проявляється

у фрагментарності управлінських рішень, реактивному характері заходів та недостатньому врахуванні довгострокових цілей розвитку підприємств. Відповідно до цього, актуалізується необхідність трансформації концептуальних засад управління економічною безпекою підприємств харчової промисловості, що передбачає перехід до системно-адаптивних підходів, орієнтованих на інтеграцію безпекових механізмів у загальну стратегію розвитку, підвищення економічної стійкості та забезпечення здатності підприємств до відтворення й нарощування свого потенціалу в умовах сучасних викликів.

У класичному розумінні економічна безпека підприємства [6; 7; 8; 9] трактується як стан захищеності його ресурсів і результатів діяльності від внутрішніх та зовнішніх загроз, проте, в сучасних умовах таке трактування є обмеженим, оскільки не враховує необхідність активного розвитку та адаптації.

Трансформація підходів до забезпечення економічної безпеки підприємств харчової промисловості відображає еволюцію наукових уявлень про її сутність і механізми реалізації в умовах зростаючої нестабільності зовнішнього середовища. Сучасна парадигма економічної безпеки ґрунтується на переході від концепції статичної захищеності, орієнтованої на збереження наявного стану ресурсів і мінімізацію окремих загроз, до моделі динамічної стійкості, що передбачає здатність підприємства адаптуватися до структурних змін, зберігати функціональну цілісність і забезпечувати безперервність розвитку. Водночас відбувається зміщення акцентів із реактивного реагування на вже реалізовані загрози до превентивного управління ризиками, яке базується на ідентифікації потенційних небезпек, оцінюванні їх імовірності та наслідків, а також формуванні системи упереджувальних управлінських рішень. Важливою складовою такої трансформації є перехід від локального контролю окремих видів ресурсів до інтегрованого управління потенціалом розвитку підприємства, що охоплює виробничі, інвестиційні, інноваційні, кадрові та фінансові компоненти і забезпечує узгодженість цілей економічної безпеки зі стратегічними пріоритетами довгострокового зростання (рис. 1).

Еволюція підходів до забезпечення економічної безпеки підприємств відображає зміну наукових уявлень про сутність безпеки в умовах ускладнення господарського середовища та зростання невизначеності економічних процесів. Початковим етапом розвитку теорії економічної безпеки став захисний підхід, у межах якого безпека трактувалася передусім як стан захищеності підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз. Основний акцент робився на

Рисунок 1 – Еволюція підходів до забезпечення економічної безпеки підприємств

Джерело: сформовано авторами [9; 10]

нейтралізації негативних впливів і мінімізації економічних втрат, але цей підхід мав виражений реактивний характер, оскільки управлінські рішення приймалися вже після виникнення загроз, що обмежувало можливості довгострокового забезпечення стійкості підприємства.

Подальший розвиток теоретичних уявлень [11] зумовив формування ресурсного підходу, відповідно до якого економічна безпека розглядалася крізь призму збереження та ефективного використання матеріальних, фінансових, трудових і інформаційних ресурсів підприємства, що дозволив поглибити розуміння внутрішніх чинників безпеки та підкреслити роль ресурсного потенціалу у забезпеченні стабільності діяльності. Проте, його обмеженням стала недостатня орієнтація на кінцеві результати господарювання та слабкий зв'язок між рівнем захищеності ресурсів і досягненням стратегічних цілей розвитку підприємства.

Наступним етапом еволюції став функціональний підхід, який передбачав забезпечення економічної безпеки за окремими напрямками діяльності підприємства, зокрема фінансовою, виробничою, інвестиційною, кадровою та інноваційною, і сприяв деталізації управлінських рішень і формуванню спеціалізованих інстру-

ментів безпеки в межах окремих функцій. Однак, його застосування часто призводило до фрагментарності системи управління, відсутності узгодженості між окремими елементами та зниження загальної ефективності заходів із забезпечення економічної безпеки.

Подолання зазначених обмежень стало можливим у межах системного підходу, який розглядає економічну безпеку підприємства як цілісну багаторівневу систему, що формується під впливом сукупності внутрішніх і зовнішніх факторів та інтегрує окремі функціональні складові в єдиний механізм управління безпекою і забезпечення комплексності управлінських впливів. Разом із тим, у практичній площині, він виявив обмежену здатність до оперативної адаптації в умовах високої динаміки зовнішнього середовища, що знижувало його ефективність у періоди економічної нестабільності.

Сучасним етапом розвитку теорії економічної безпеки є формування адаптивно-стратегічного підходу, який передбачає інтеграцію процесів забезпечення безпеки з управлінням розвитком і довгостроковою стійкістю підприємства. У межах цього підходу економічна безпека розглядається не лише як стан захищеності, а як безперервний процес адаптації до змін зовнішнього середовища,

управління ризиками та відтворення економічного потенціалу. Водночас, реалізація адаптивно-стратегічного підходу, потребує високого рівня управлінської компетентності, розвинутої інформаційно-аналітичної бази та узгодженості стратегічних і операційних рішень.

Узагальнюючи, можна дійти висновку, що еволюція підходів до забезпечення економічної безпеки підприємств відображає перехід від реактивних і фрагментарних моделей до комплексних та стратегічно орієнтованих систем управління. Найбільш адекватним сучасним умовам господарювання є адаптивно-стратегічний підхід, який забезпечує поєднання захисту від загроз із досягненням цілей сталого розвитку, а його впровадження створює передумови для підвищення економічної стійкості підприємств, зміцнення їх конкурентних позицій та формування здатності до ефективного функціонування в умовах зростаючої невизначеності.

Специфіка харчової промисловості визначає особливу структуру загроз економічній безпеці,

зокрема, до ключових галузевих чинників належать сезонність постачання сировини, висока частка енергетичних витрат у собівартості, жорсткі вимоги до якості та безпечності продукції, а також залежність від платоспроможного попиту населення (табл. 1).

Основні загрози економічній безпеці підприємств харчової промисловості мають комплексний, багаторівневий характер і формуються під впливом як внутрішніх дисбалансів розвитку підприємств, так і зовнішніх чинників макро- та мезоекономічного середовища. Фінансово-економічні загрози проявляються через нестабільність фінансових результатів, дефіцит обігового капіталу, зростання кредитного навантаження та вплив інфляційних і валютних коливань, що знижує фінансову стійкість і обмежує інвестиційні можливості підприємств. Виробничо-технологічні загрози зумовлені високим рівнем фізичного й морального зносу основних засобів, використанням енерго- та ресурсомістких технологій, недостатнім рівнем автоматизації

Таблиця 1 – Основні загрози економічній безпеці підприємств харчової промисловості

Група загроз	Зміст загроз
Фінансово-економічні	Нестабільність фінансових результатів діяльності; дефіцит власних обігових коштів; зростання кредитного навантаження; коливання валютних курсів; інфляційні процеси; зниження платоспроможності споживачів; ускладнений доступ до інвестиційних ресурсів.
Виробничо-технологічні	Високий рівень фізичного та морального зносу основних засобів; використання енерго- та ресурсомістких технологій; порушення виробничих циклів; низький рівень автоматизації та цифровізації; технологічні простоти; залежність від імпортного обладнання та комплектуючих.
Сировинно-ресурсні	Нестабільність постачання сільськогосподарської сировини; сезонність виробництва; зростання цін на сировину та енергоносії; погіршення якості сировинної бази; залежність від обмеженого кола постачальників; логістичні обмеження.
Ринкові та конкурентні	Посилення конкуренції з боку великих національних і транснаціональних виробників; тиск з боку торговельних мереж; зміна споживчих переваг; зниження частки ринку; демпінг цін; обмежений доступ до нових ринків збуту.
Кадрові та соціальні	Дефіцит кваліфікованих кадрів; висока плинність персоналу; старіння трудових ресурсів; зниження мотивації працівників; міграційні процеси; зростання витрат на оплату праці без відповідного підвищення продуктивності.
Інституційно-правові	Нестабільність нормативно-правового середовища; часті зміни податкового та митного законодавства; посилення регуляторного тиску; корупційні ризики; складність процедур сертифікації та ліцензування.
Інноваційно-інвестиційні	Низька інвестиційна привабливість галузі; обмеженість фінансування інноваційних проєктів; повільне впровадження нових продуктів і технологій; високі ризики інноваційної діяльності; технологічне відставання від міжнародних стандартів.
Логістичні та інфраструктурні	Порушення транспортних ланцюгів; зростання вартості логістичних послуг; обмежена пропускна спроможність інфраструктури; залежність від окремих логістичних маршрутів; втрати продукції під час транспортування та зберігання.
Екологічні та санітарні	Посилення екологічних вимог; ризики забруднення довкілля; зростання витрат на утилізацію відходів; порушення санітарно-гігієнічних норм; загрози безпечності та якості харчової продукції.
Форс-мажорні та макроекономічні	Воєнні дії; надзвичайні ситуації; енергетичні кризи; пандемії; нестабільність макроекономічного середовища; зниження рівня державної підтримки галузі.

Джерело: сформовано авторами [12; 13]

та цифровізації, що призводить до зростання собівартості продукції й втрати конкурентних позицій.

Суттєвий вплив на економічну безпеку мають сировинно-ресурсні загрози, пов'язані з нестабільністю постачання сільськогосподарської сировини, сезонністю виробництва, підвищенням цін на ресурси та залежністю від обмеженого кола постачальників, що посилює виробничі ризики та ускладнює довгострокове планування. Ринкові та конкурентні загрози обумовлюються зростанням конкуренції з боку великих національних і транснаціональних компаній, тиском торговельних мереж, змінами споживчих уподобань і ціновим демпінгом, що негативно впливає на ринкову частку та доходність підприємств. Кадрові та соціальні загрози проявляються у дефіциті кваліфікованих працівників, високій плинності персоналу, міграційних процесах і зростанні витрат на оплату праці без відповідного підвищення продуктивності, що знижує ефективність використання трудового потенціалу.

Водночас інституційно-правові загрози пов'язані з нестабільністю нормативно-правового поля, частими змінами податкового та митного законодавства, посиленням регуляторного тиску й корупційними ризиками, що підвищує трансакційні витрати та рівень невизначеності господарської діяльності. Інноваційно-інвестиційні загрози зумовлені низькою інвестиційною привабливістю галузі, обмеженістю фінансування інноваційних проектів і повільним впровадженням нових технологій, що спричиняє технологічне відставання від міжнародних стандартів. Логістичні та інфраструктурні загрози проявляються у порушенні транспортних ланцюгів, зростанні вартості логістичних послуг, втраті продукції під час транспортування й зберігання, що безпосередньо впливає на витрати та якість продукції. Окрему групу становлять екологічні та санітарні загрози, пов'язані з посиленням екологічних вимог, ризиками забруднення довкілля та порушенням санітарно-гігієнічних норм, що може призвести до фінансових санкцій і втрати довіри споживачів.

Особливої ваги набувають форс-мажорні та макроекономічні загрози, зокрема воєнні дії, енергетичні кризи, пандемії та загальна макроекономічна нестабільність, які мають системний характер і здатні одночасно впливати на всі складові економічної безпеки підприємств харчової промисловості.

Сукупність визначених загроз формує високий рівень ризиконасиченості діяльності підприємств харчової промисловості та зумовлює необхідність застосування комплексного, адаптивного підходу до забезпечення їх економіч-

ної безпеки. Ефективна нейтралізація зазначених загроз можлива лише за умови інтеграції фінансових, виробничих, інноваційних і організаційних інструментів управління, що дозволяє не лише мінімізувати негативні наслідки впливу ризиків, а й створити передумови для підвищення конкурентоспроможності та забезпечення стійкого довгострокового розвитку підприємств галузі.

Сучасний підхід до забезпечення економічної безпеки підприємств [14] харчової промисловості доцільно інтерпретувати як системний і безперервний процес цілеспрямованої трансформації ресурсного потенціалу у стійкі економічні результати з урахуванням дії внутрішніх і зовнішніх ризиків та загроз. У такій парадигмі економічна безпека перестає зводитися виключно до захисної функції й набуває характеру активного інструмента управління розвитком підприємства, що забезпечує узгодженість фінансових, виробничо-технологічних, інноваційних і кадрових компонентів його діяльності та формується на основі здатності підприємства своєчасно ідентифікувати ризики, адаптуватися до змін ринкового середовища, ефективно використовувати наявні ресурси та генерувати економічну додану вартість у довгостроковій перспективі. За таких умов економічна безпека виступає не лише необхідною передумовою стабільного функціонування підприємств харчової промисловості, а й ключовим чинником підвищення їх конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості та забезпечення стійкого економічного зростання в умовах структурних трансформацій галузі та макроекономічної нестабільності (рис. 2).

Адаптивний механізм виступає ключовим елементом забезпечення економічної безпеки підприємства, оскільки формує інституційні та економічні умови для збалансованого поєднання поточної стабільності функціонування з можливістю стратегічного зростання та нарощування конкурентних переваг, а його реалізація забезпечує гнучке реагування на зміни зовнішнього середовища та внутрішні трансформації, дозволяючи підприємству своєчасно коригувати параметри використання ресурсів, структуру витрат і напрями інвестиційної активності з урахуванням рівня ризиків. У межах такого механізму економічна безпека розглядається не як статичний стан захищеності, а як динамічний процес підтримання стійкості та відтворення потенціалу розвитку, що базується на інтеграції фінансових, організаційних і інноваційних рішень. Завдяки цьому адаптивний механізм сприяє підвищенню ефективності управління, забезпеченню довгострокової конкурентоспроможності та формуванню здатності підприємства

Рисунок 2 – Інфо-логічна схема трансформації підходів до забезпечення економічної безпеки підприємств харчової промисловості

Джерело: розробка авторами

до сталого розвитку в умовах невизначеності та посилення ринкових загроз.

Висновки. Трансформація підходів до забезпечення економічної безпеки підприємств харчової промисловості постає об'єктивною необхідністю в умовах посилення макроекономічної нестабільності, зростання ризикогенності господарського середовища та поглиблення структурних змін у функціонуванні галузі. За сучасних умов економічна безпека виходить за межі суто захисної функції, орієнтованої на нейтралізацію загроз і мінімізацію втрат, та набуває стратегічного змісту, інтегруючись у систему управління розвитком підприємства і розглядається як ключовий елемент забезпечення економічної стійкості, адаптивності та здатності суб'єктів гос-

подарювання до ефективного функціонування в умовах невизначеності.

У цьому контексті адаптивно-стратегічний підхід до забезпечення економічної безпеки дозволяє трактувати її як безперервний процес відтворення стійкості та формування конкурентних переваг підприємств харчової промисловості на основі узгодження ресурсних можливостей, рівня ризиків і стратегічних цілей розвитку, а реалізація такого підходу створює передумови для підвищення ефективності господарської діяльності, своєчасної мінімізації негативного впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, а також забезпечення довгострокової економічної стабільності та збалансованого розвитку харчової галузі в цілому.

Бібліографічний список:

1. Зіненко К., Кобелева Т. Економічна безпека підприємства: методологічна сутність та складові формування. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*. Економічні науки. 2022. № 4. С. 9–16.
2. Прохорова В., Крутова А., Дяченко К. Економічна безпека підприємств України в умовах дестабілізаційного розвитку. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Економіка*. 2022. Вип. 14 (28). URL: <https://amtp.org.ua/index.php/journal2/article/view/490/425> (дата звернення: 05.01.2026).
3. Міценко Н.Г., Зайченко В.В., Мульська О.П., Васильців Т.Г. Економічний потенціал vs економічна безпека підприємства: точки конвергенції та дивергенції. *Наукові записки університету бізнесу та права*. 2023. Вип. 36. С. 23–29.
4. Савенко І.І., Седікова І.О. Економічна безпека підприємства: підходи до визначення. *Економіка харчової промисловості*. 2019. Т. 11, №. 4. С. 35–41.
5. Крилов Д.В. Характеристика загроз економічній безпеці підприємства в сучасних умовах. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2024. № 13. URL: <https://reicst.com.ua/rmt/article/view/2024-13-04-07/2024-13-04-07> (дата звернення 07.01.2026).
6. Вівчар О.І. Комплексне дослідження концептуалізації сучасних поглядів на дефініцію економічної безпеки підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2020. № 6. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2022/01/vknu-es-2020-n-6-288.pdf#page=106> (дата звернення 08.01.2026).
7. Зайченко К.С., Діма Н.І. Економічна безпека підприємства: сутність та роль. *Ефективна економіка*. 2021. № 5. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/5_2021/92.pdf (дата звернення 15.01.2026).
8. Денисенко М.П., Бреус С.В. Дефініція «економічна безпека» та її розвій в сучасних умовах господарювання. *Теоретичні основи економіки та менеджменту*. 2022. С. 147–154.

9. Лукинов І.І. Економічна безпека підприємства: теорія і практика. Київ: Видавництво Київського національного економічного університету, 2020. 312 с.
10. Гринкевич С., Когут М., Станкевич, М. Еволюція теоретичних концепцій економічної безпеки підприємства. *Економіка та суспільство*. 2023. № 50. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-70> (дата звернення 16.01.2026).
11. Хачатрян В., Красняк О. Економічна безпека в умовах воєнного стану як чинник формування ринку праці молоді. *Міжнародний науковий журнал менеджменту, економіки та фінансів*. 2024. № 3 (1). С. 24–37.
12. Захарова Н.Ю. Управління ризиками на підприємстві: сутність, підходи та методи. *Бізнес Інформ*. 2023. № 1. С. 203–209.
13. Андріїв Н.М. Економічна безпека підприємств харчової промисловості: ключові загрози. *Ефективна економіка*. 2023. № 1. URL: <https://www.nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/1027/1037> (дата звернення 18.01.2026).
14. Сисоліна Н., Савеленко Г., Сисоліна І. Економічна безпека агропідприємств в умовах війни: можливості та загрози. *Економіка та суспільство*. 2024. № 65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-70> (дата звернення 17.01.2026).

References:

1. Zinenko K., Kobieliava T. Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: metodolohichna sutnist ta skladovi formuvannia [Economic security of the enterprise: methodological essence and components of formation]. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu "Kharkivskiy politekhnichnyi instytut". Ekonomichni nauky – Bulletin of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute". Economic sciences*. 2022. № 4. S. 9–16.
2. Prokhorova V., Krutova A., Diachenko K. Ekonomichna bezpeka pidpriemstv Ukrainy v umovakh destabilizatsiynoho rozvytku [Economic security of Ukrainian enterprises in conditions of destabilizing development]. *Adaptivne upravlinnia: teoriia i praktyka. Seriya Ekonomika – Adaptive management: theory and practice. Economy series*. 2022. Vyp. 14 (28). URL: <https://amtp.org.ua/index.php/journal2/article/view/490/425> (accessed January, 05, 2026).
3. Mitsenko N.H., Zaichenko V.V., Mulska O.P., Vasylytsiv T.H. Ekonomichniy potentsial vs ekonomichna bezpeka pidpriemstva: tochyky konverhentsii ta dyverhentsii [Economic potential vs. economic security of an enterprise: points of convergence and divergence]. *Naukovi zapysky universytetu biznesu ta prava – Scientific notes of the University of Business and Law*. 2023. Vyp. 36. S. 23–29.
4. Savenko I.I., Sedikova I.O. Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: pidkhody do vyznachennia [Economic security of an enterprise: approaches to definition]. *Ekonomika kharchovoi promyslovosti – Economics of the food industry*. 2019. T. 11, №. 4. S. 35–41.
5. Krylov D.V. Kharakterystyka zahroz ekonomichnii bezpetsi pidpriemstva v suchasnykh umovakh [Characteristics of threats to the economic security of an enterprise in modern conditions]. *Problemy suchasnykh transformatsii. Seriya: ekonomika ta upravlinnia – Problems of modern transformations. Series: economics and management*. 2024. № 13. URL: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2024-13-04-07/2024-13-04-07> (accessed January, 07, 2026).
6. Vivchar O.I. Kompleksne doslidzhennia kontseptualizatsii suchasnykh pohliadiv na definitsiiu ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [A comprehensive study of the conceptualization of modern views on the definition of economic security of an enterprise]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu – Bulletin of Khmelnytskyi National University*. 2020. № 6. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2022/01/vknu-es-2020-n-6-288.pdf#page=106> (accessed January, 08, 2026).
7. Zaichenko K.S., Dima N.I. Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: sutnist ta rol [Economic security of the enterprise: essence and role]. *Efektivna ekonomika – Effective economy*. 2021. № 5. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/5_2021/92.pdf (accessed January, 15, 2026).
8. Denysenko M.P., Breus S.V. Definitsiia "ekonomichna bezpeka" ta yii rozvii v suchasnykh umovakh hospodariuvannia [State economic security and the counteraction measures against "shadow" economy]. *Teoretychni osnovy ekonomiky ta menedzhmentu – Theoretical foundations in Economics and Management*. 2022. S. 147–154.
9. Lukinov I.I. Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: teoriia i praktyka [Economic security of an enterprise: theory and practice]. Kyiv: Vydavnytstvo Kyivskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu. 312 s.
10. Hrynkevych S., Kohut M., Stankevych, M. Evoliutsiia teoretychnykh kontseptsii ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [Evolution of theoretical concepts of economic security of an enterprise]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*. 2023. № 50. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-70> (accessed January, 16, 2026).
11. Khachatryan V., Krasniak O. (2024). Ekonomichna bezpeka v umovakh voiennoho stanu yak chynnyk formuvannia rynku pratsi molodi [Economic security under martial law as a factor in the formation of the youth labor market]. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal menedzhmentu, ekonomiky ta finansiv – International Scientific Journal of Management, Economics and Finance*. 2024. № 3 (1). S. 24–37.
12. Zakharova N.Yu. Upravlinnia ryzykamy na pidpriemstvi: sutnist, pidkhody ta metody [Risk management in the enterprise: essence, approaches and methods]. *Biznes Inform – Business Inform*. 2023. № 1. S. 203–209.

13. Andriiv N.M. Ekonomichna bezpeka pidpriemstv kharchovoi promyslovosti: kliuchovi zahrozy [Economic security of food industry enterprises: key threats]. *Efektivna ekonomika – Effective economy*. 2023. № 1. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/1027/1037> (accessed January, 18, 2026).
14. Sysolina N., Savelenko H., Sysolina I. Ekonomichna bezpeka ahropidpriemstv v umovakh viiny: mozhlyvosti ta zahrozy [Economic security of agricultural enterprises in wartime: opportunities and threats]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*. 2024. № 65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/202> (accessed January, 17, 2026).

TRANSFORMATION OF APPROACHES TO ENSURING ECONOMIC SECURITY OF FOOD INDUSTRY ENTERPRISES

Oksana Hryvkivska

Doctor of Economics, Professor,
Professor of the Department of Economics and Law
National University of Food Technologies

Olena Dragan

Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of Labor Economics and Management Department
National University of Food Technologies

Yuliia Levchenko

PhD in Economics,
Associate Professor of the Department of Economics and Law
National University of Food Technologies

Oleksandr Tymchenko

Senior Lecturer of the Department of Economics and Law
National University of Food Technologies

Summary. The article determines that traditional approaches to ensuring economic security due to the fragmentation of management decisions, the reactive nature of measures and insufficient consideration of long-term development goals of enterprises gradually lose their effectiveness in a dynamic and unstable economic environment. The essence of the economic security of the enterprise is revealed. It is determined that the modern paradigm of economic security is based on the transition from the concept of static security to the model of dynamic stability, which assumes the ability of the enterprise to adapt to structural changes, maintain functional integrity and ensure continuity of development. A schematic representation of the evolution of approaches to ensuring the economic security of enterprises is proposed, ranging from a protective approach, resource, functional, systemic to adaptive-strategic, which allows us to interpret economic security as a continuous process of reproducing stability and forming competitive advantages of food industry enterprises based on the coordination of resource capabilities, the level of risks and strategic development goals. It is substantiated that the evolution of approaches to ensuring the economic security of enterprises reflects the transition from reactive and fragmented models to complex and strategically oriented management systems. The main threats to the economic security of food industry enterprises have been identified in the following groups: financial and economic, production and technological, raw material and resource, market and competitive, personnel and social, institutional and legal, innovation and investment, logistics and infrastructure, environmental and sanitary, force majeure and macroeconomic. An info-logical scheme for the transformation of approaches to ensuring the economic security of food industry enterprises has been developed. It is motivated that under modern conditions, economic security goes beyond the purely protective function, focused on neutralizing threats and minimizing losses, and acquires strategic content, integrating into the enterprise development management system.

Keywords: economic security, threats, risks, resources, identification, adaptive mechanism, transformation.

Дата надходження статті: 05.02.2026

Дата прийняття статті: 25.02.2026

Дата публікації статті: 09.03.2026